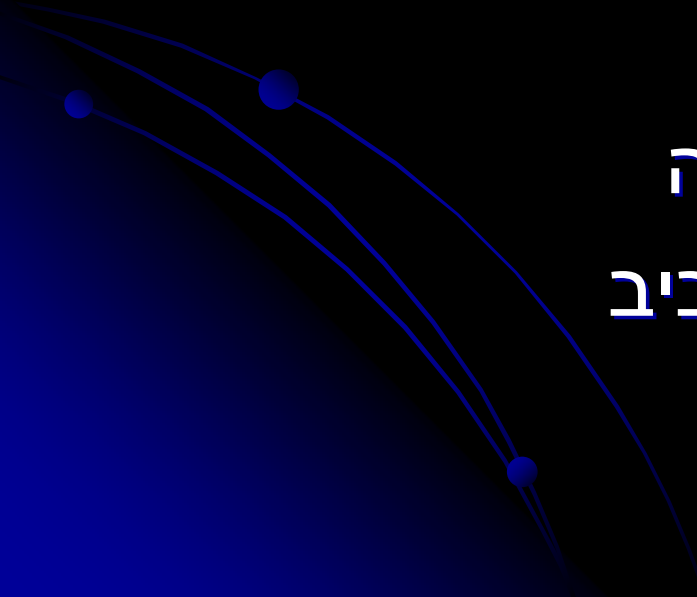

מבנה ותפקוד מערכת הכאב

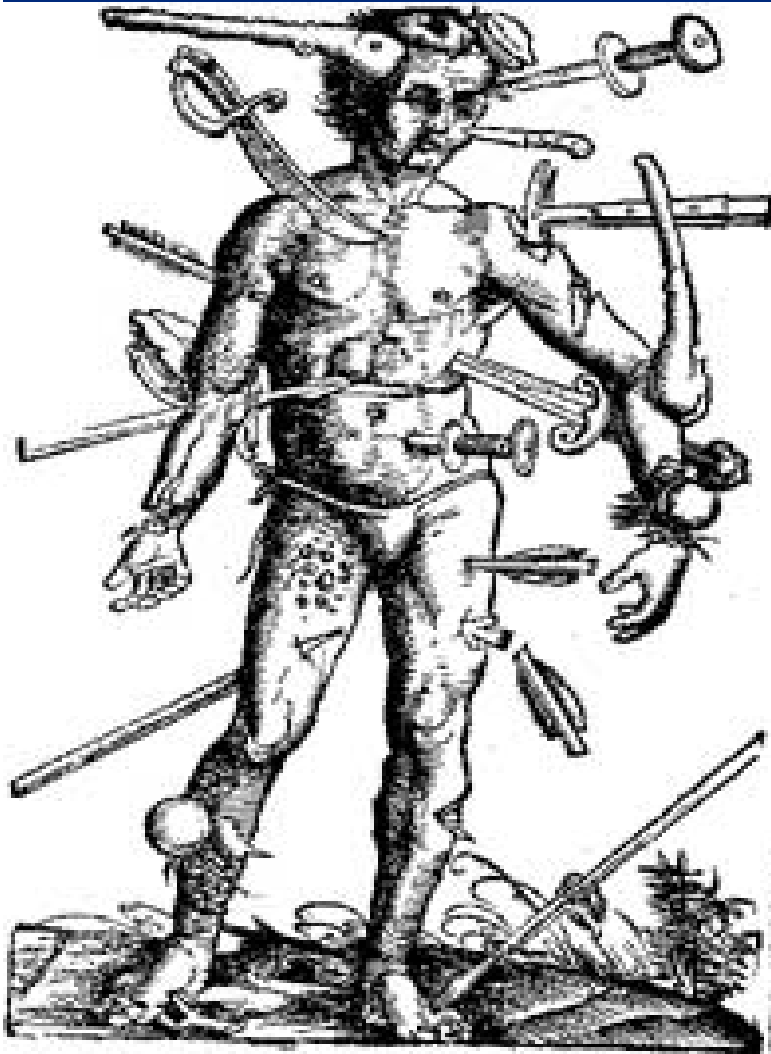
ד"ר רות דפרין
הפקולטה לרפואה
אוניברסיטת תל-אביב

הגדרה בינלאומית לכאב IASP 1994

An unpleasant sensory and emotional experience associated with actual or potential tissue damage, or **described** in terms of such damage

סוגי כאב

Der Wunderrmann aus dem „Feldbuch der Wunderrmann“ von 1587

כאב פיזיולוגי ■

כאב פתולוגי ■

כאב פסיכוגני ■

כאב אידיופאטי ■

כאב יאטרוגני ■

כאב אקוטי ■

כאב כרוני ■

מע' הכאב- חלק מהמע' הסומטוֹסנסורית

רצפטור Transduction

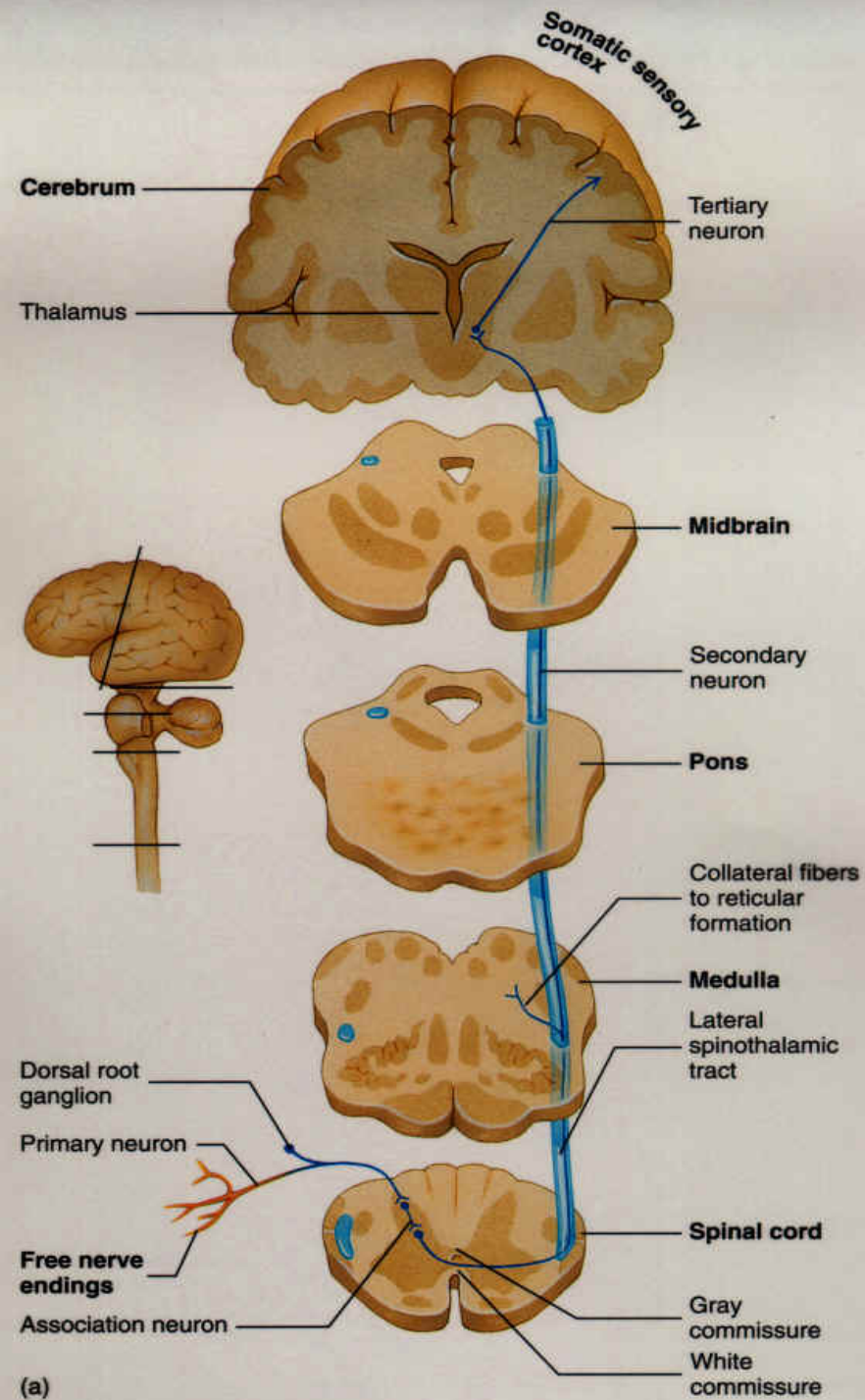
סיב תחושתי Conduction

חוט שדרה Encoding, processing

מח Encoding, processing, perception, reaction

מע' הכאב- חלק מהמע' הסומטוֹסנסורית

רצפטור Transduction

סיב תחושתי Conduction

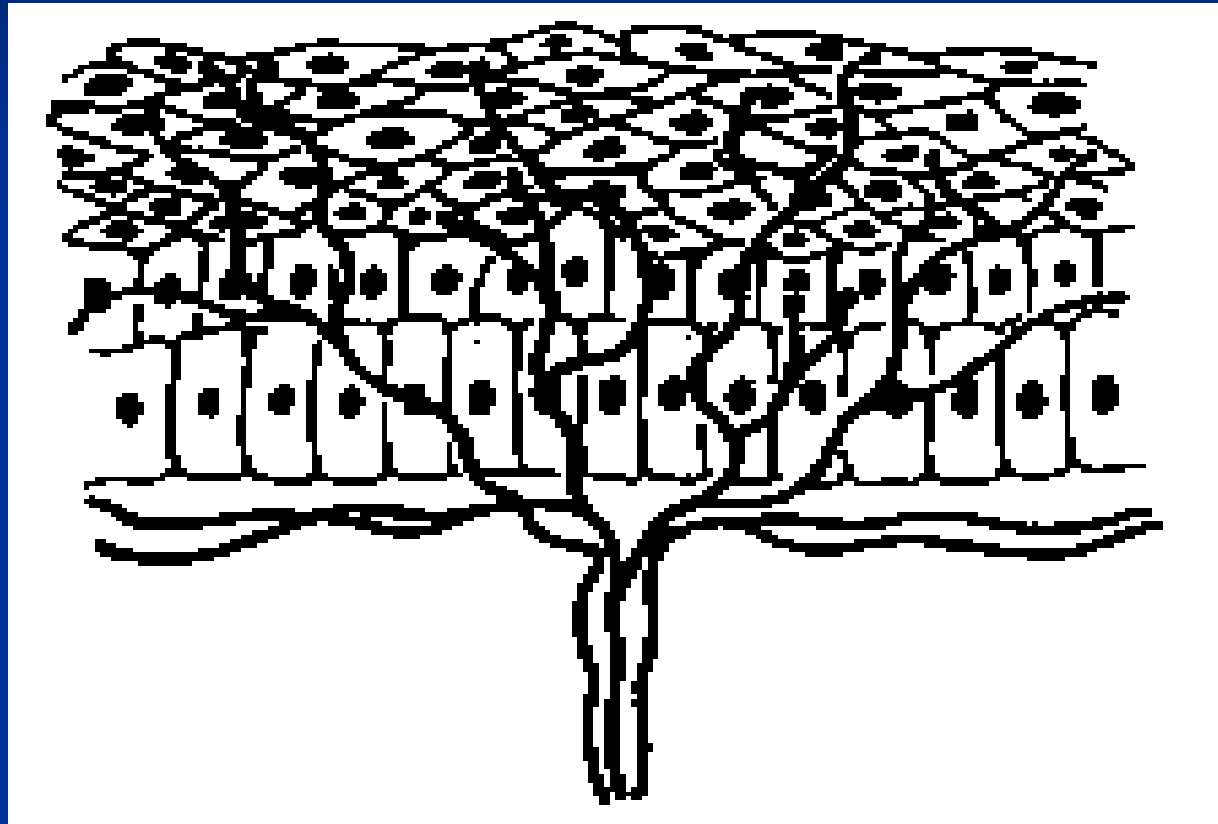

חוט שדרה Encoding, processing

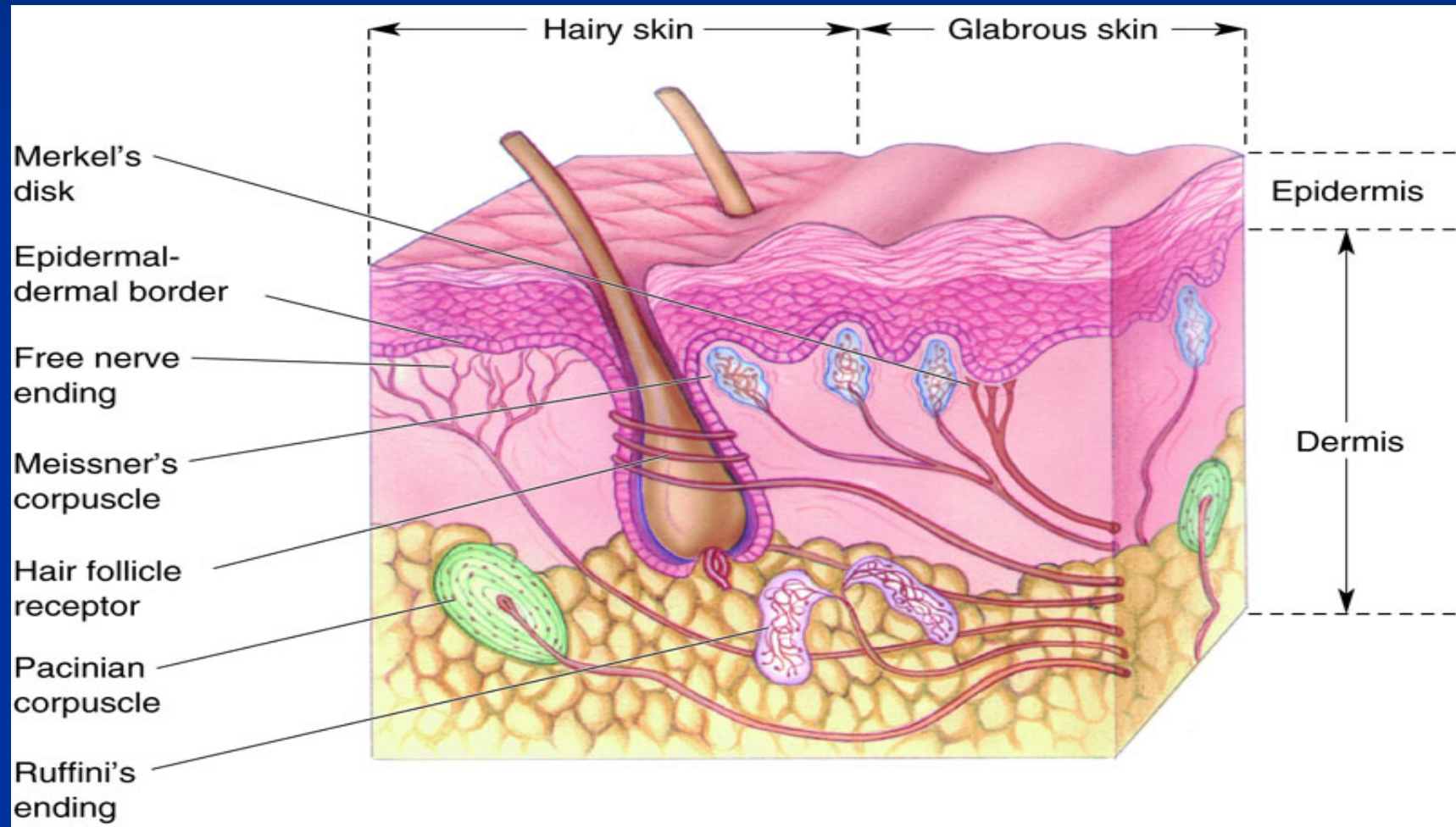
מח Encoding, processing, perception, reaction

Nociceptors = רצפטורים לכאב

Free nerve endings

נוזיספטורים קיימים כמעט בכל הגוף למעט במח (ספק לגבי מספר איברי ויסצרה)

נוזיספטורים

■ ספציפיים- מגיבים רק לגירויים מזיקים/מכאיבים
(במצב תקין)

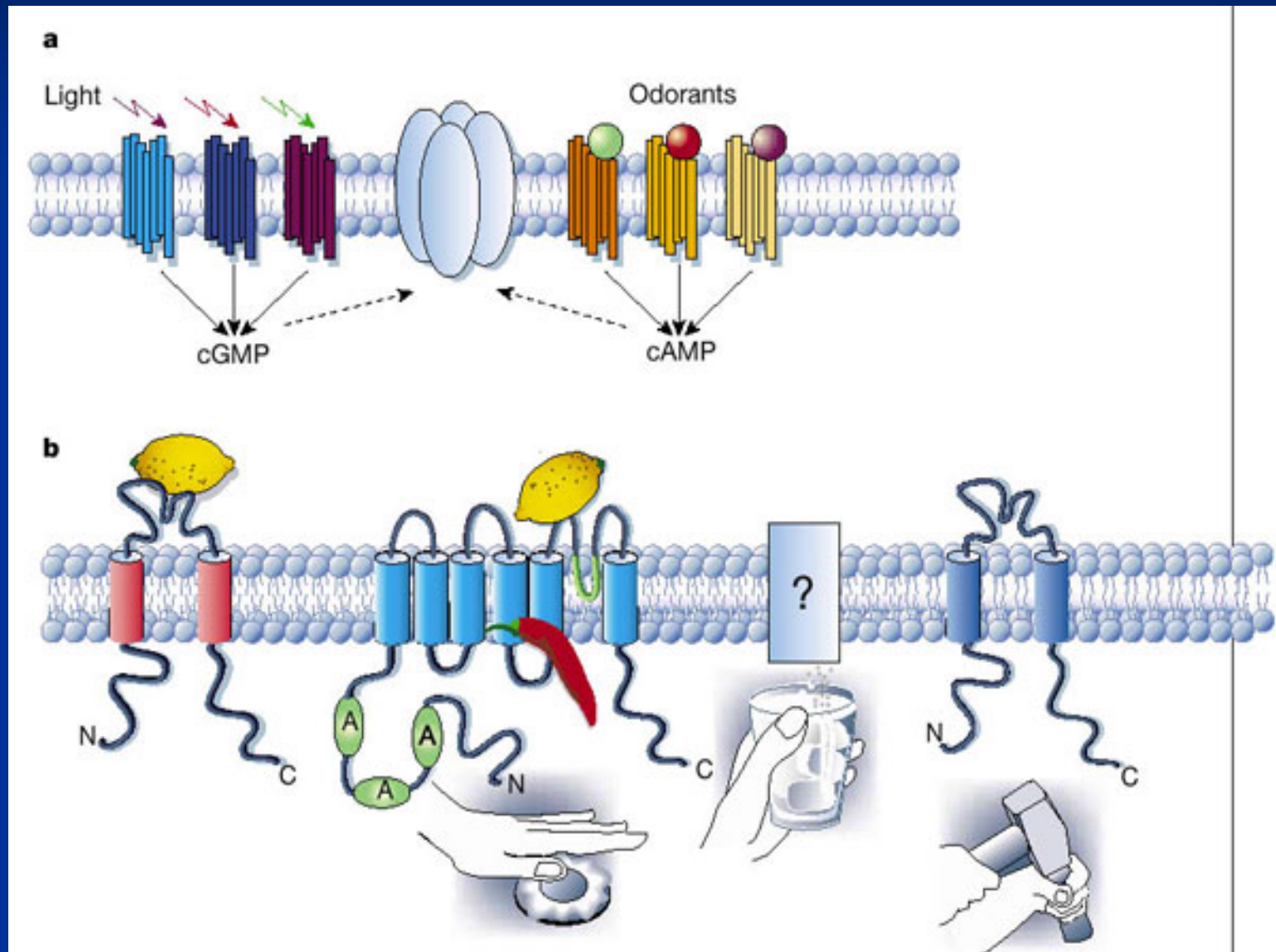
■ סלקטיביים-כשהם מופעלים מורגש רק כאב

■ ארבע קבוצות:

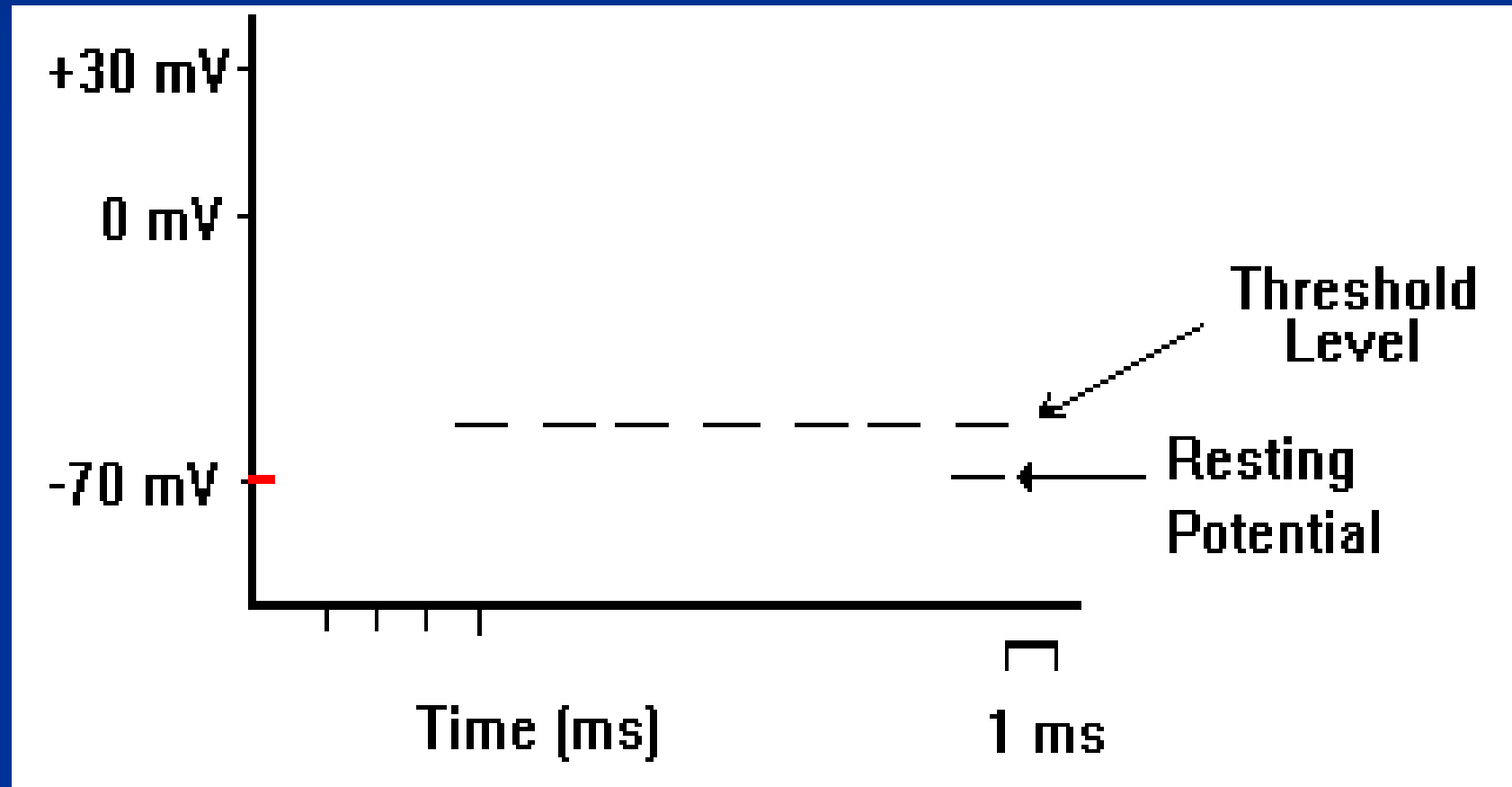
1. Mechano nociceptors
2. Thermal nociceptors
3. Chemical nociceptors
4. Polymodal nociceptors

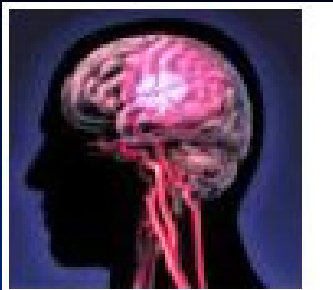

לכל נודיספטור תעלה יונית ספציפית לאנרגיית גירוי. פתיחתה ← דפולריזציה Generator Potential

GP - פרפורציוני לעוצמת הגירוי

תפקיד הנוזיספטורים

לקודד עוצמת הגירוי
לקודד איכות הכאב
התראה בפני נזק (תפקיד הגנתי)

האם תמיד ???

Pain

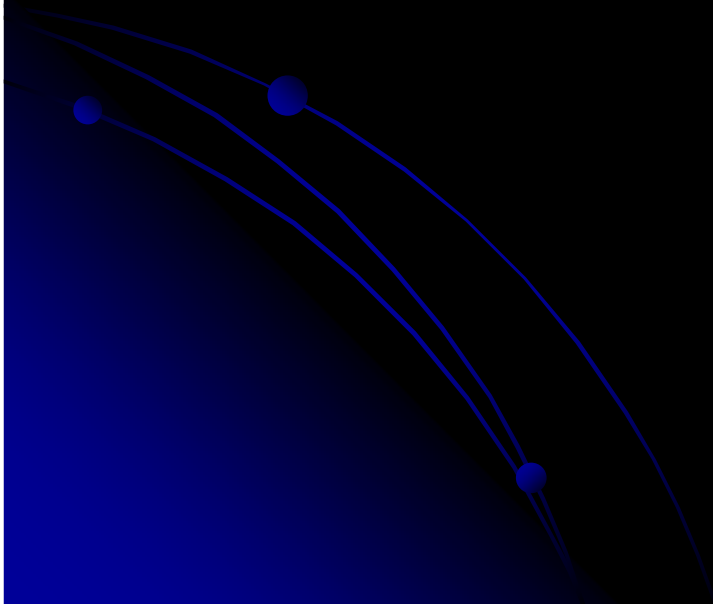
Nociception

מצבים שיש Pain ואין Nociception

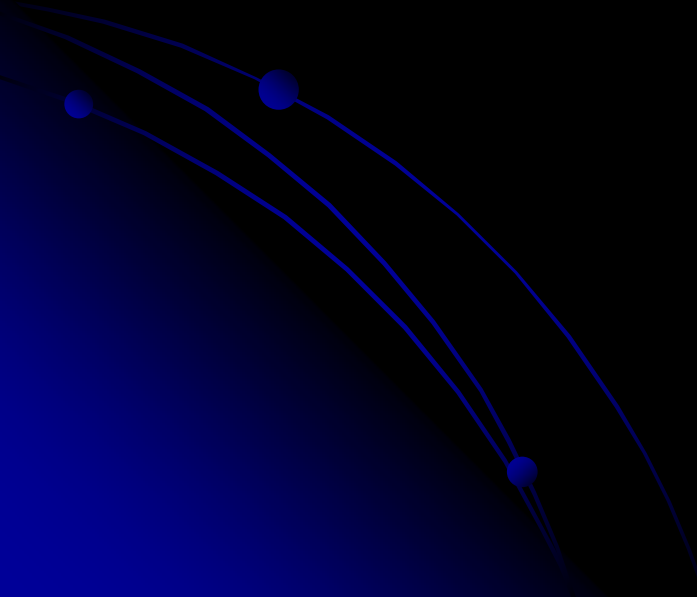
- כאב פאנטום

- כאב מרכזי (SCI, TBI, CVA)

- כאב פסיכוגני

מצבים שיש Nociception ואין Pain

- פציעות בשדה קרב
  - פציעות במהלך ריצת מרתון
  - סרטן
  - שיניים
  - Familial dis-autonomia
  - טראנס
-

Tag 11
1972 20. Ja
2001
Spindel
1000
kein
100
Glow 11
Tran
Brenn
chngs 11
sche

מע' הכאב- חלק מהמע' הסומטוֹסנסורית

רצפטור Transduction

סיב תחושתי Conduction

חוט שדרה Encoding, processing

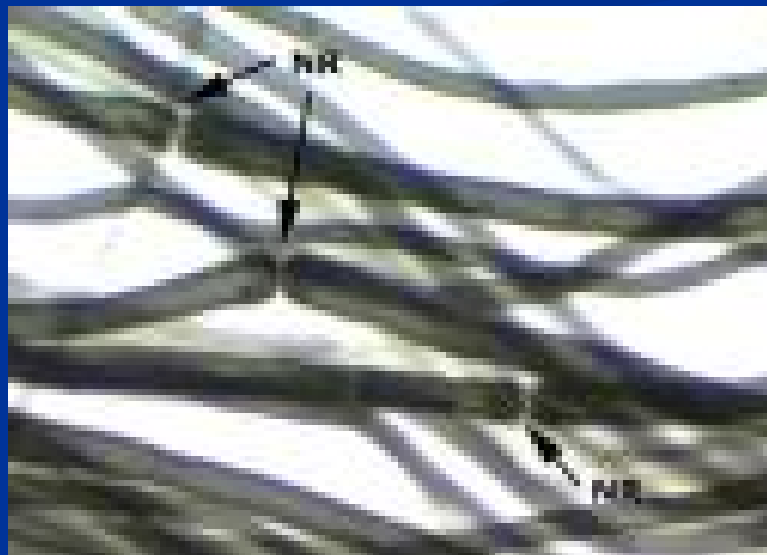
מח Encoding, processing, perception, reaction

סיבים תחושתיים Primary afferents

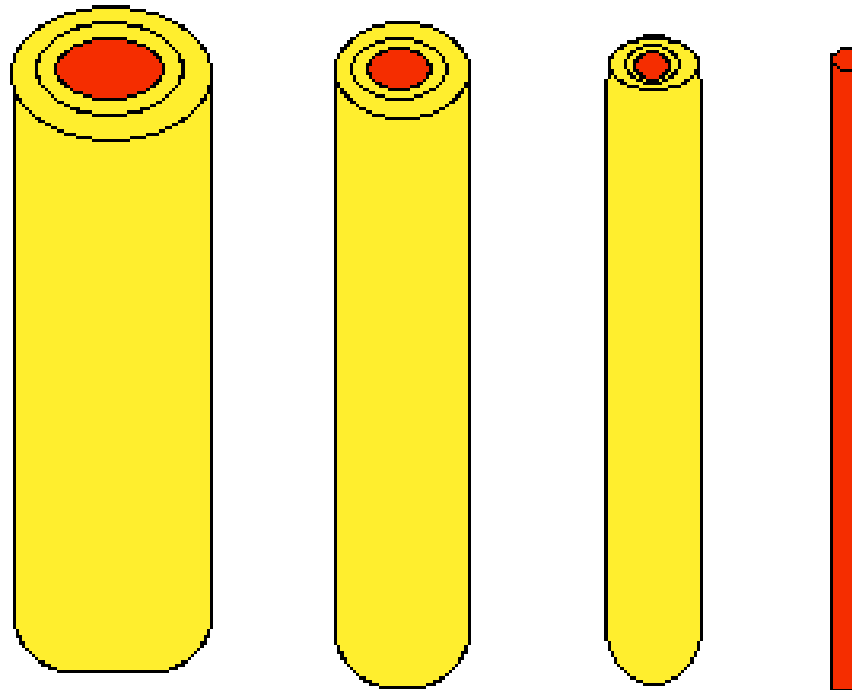
■ GP עובר מהרצפטור לסיב (Fiber), המוליך אותו לחוט השדרה

■ צבר של עשרות/מאות סיבים ← עצב (Nerve)

סיבי כאב - דקים, מהירות הולכה איטית יחסית

Primary Afferent Axons

Axon Type	A α	A β	A δ	C
Diameter (μm)	13-20	6-12	1-5	.2-1.5
Speed (m/s)	80-120	35-75	5-35	.5-2.0

מע' הכאב- חלק מהמע' הסומטוֹסנסורית

רצפטור Transduction

סיב תחושתית Conduction

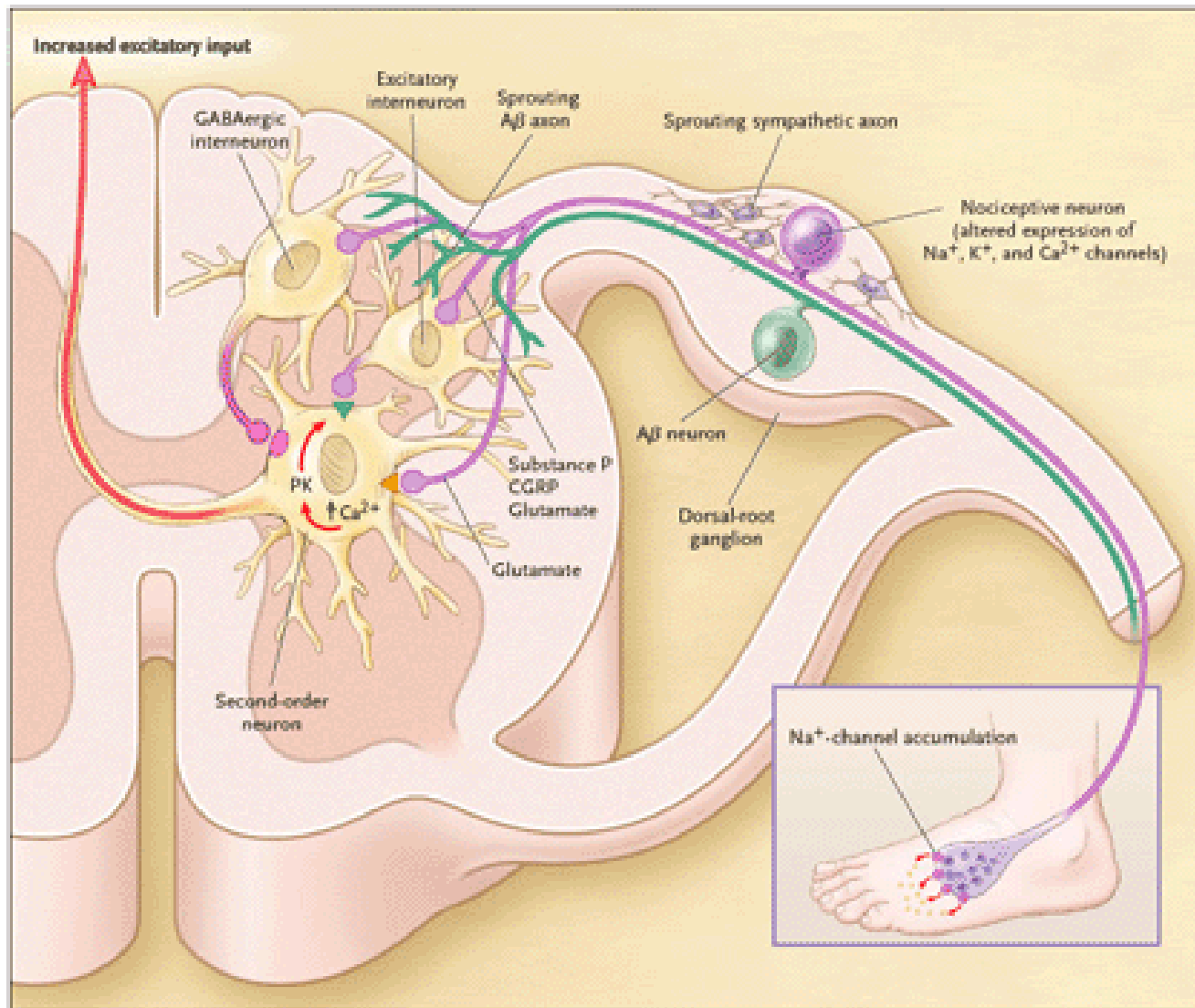

חוט שדרה Encoding, processing

מח Encoding, processing, perception, reaction

העברת המידע לחוט השדרה

בחוט השדרה

שני סוגי נוירונים נוזיספטיביים: 🙌

Wide dynamic range (WDR)

Nociceptive specific (NS)

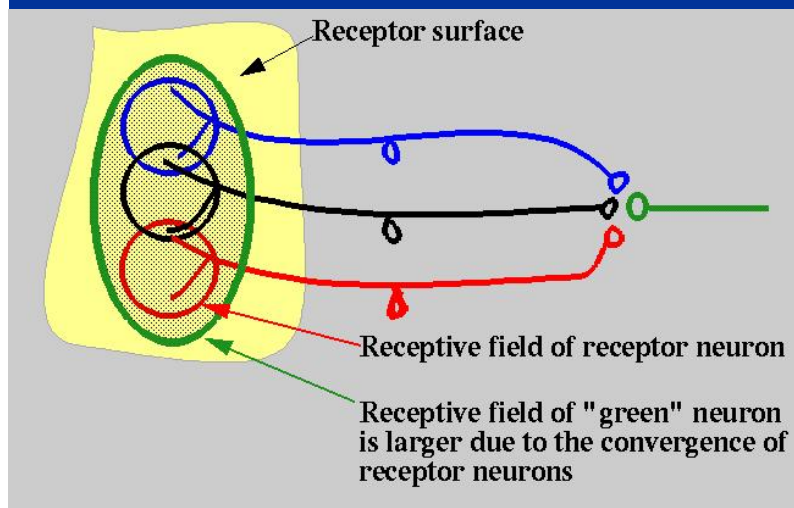
שונים בגודל השדה, במורכבותו, בתכונות 🙌

תפקידם: 🙌

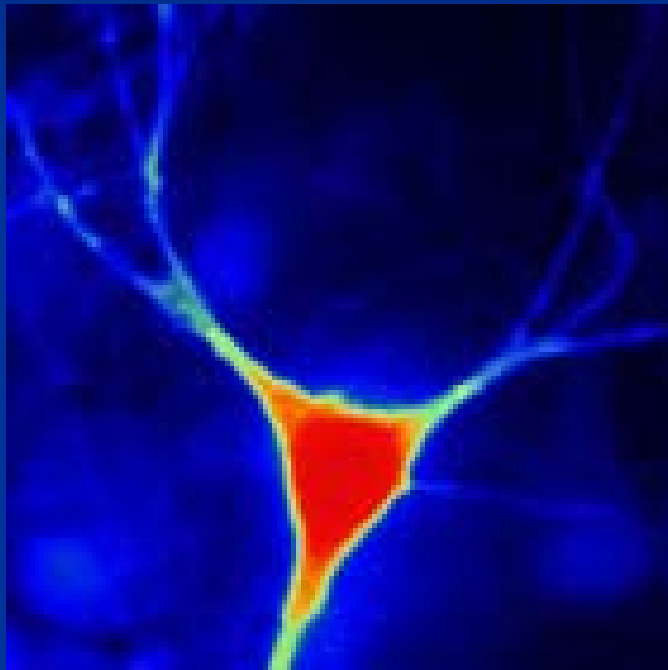
(1) סיכום ואינטגרציה

(2) קידוד המידע

(3) העברתו למח

בחוט השדרה- השפעות מכריעות על המידע העולה למח

■ עירור EPSP

■ דיכוי IPSP

■ אפנון Modulation

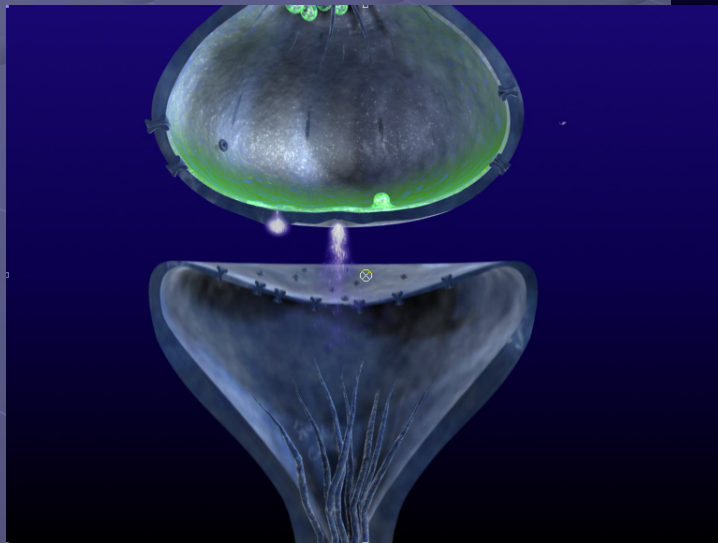
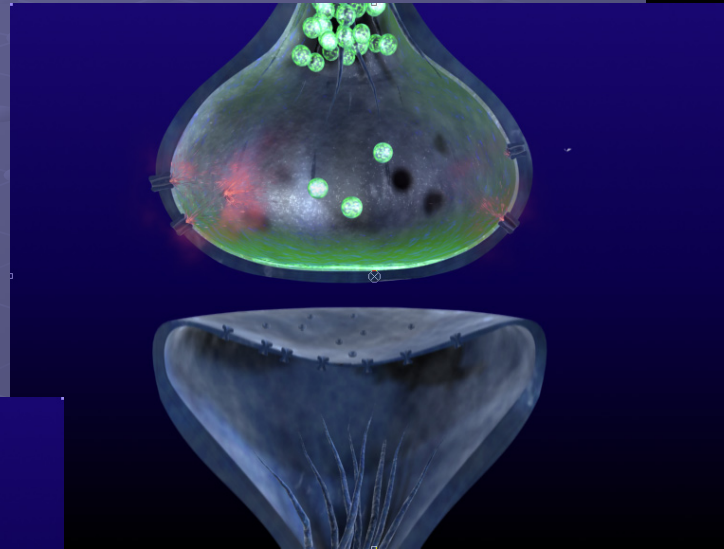
1) עירור

הפולס הנוזיספטיבי מגיע מסיבי C ו δ A

מועבר לנוירונים הנוזיספטיביים דרך סינפסות
אקסיטטוריות

באמצעות נוירוטראנסמיטורים אקסיטטורים:

Sub P, CGRP, Glutamate, CCK

התוצאה ← דפולריזציה פוסט סינפטית

והעברת המסר

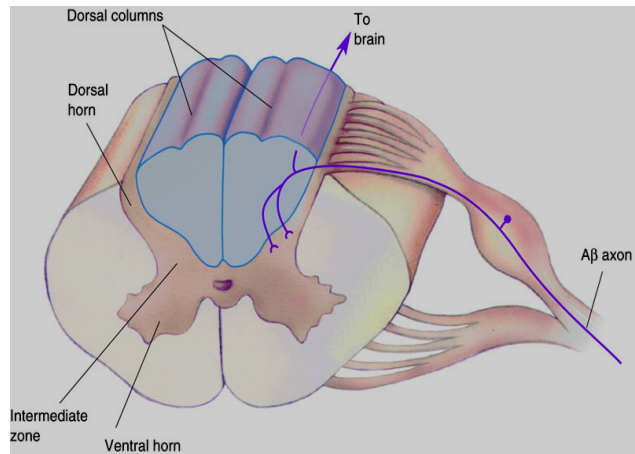

2) דיכוי

שני תהליכים שלא תלויים אחד בשני: ●

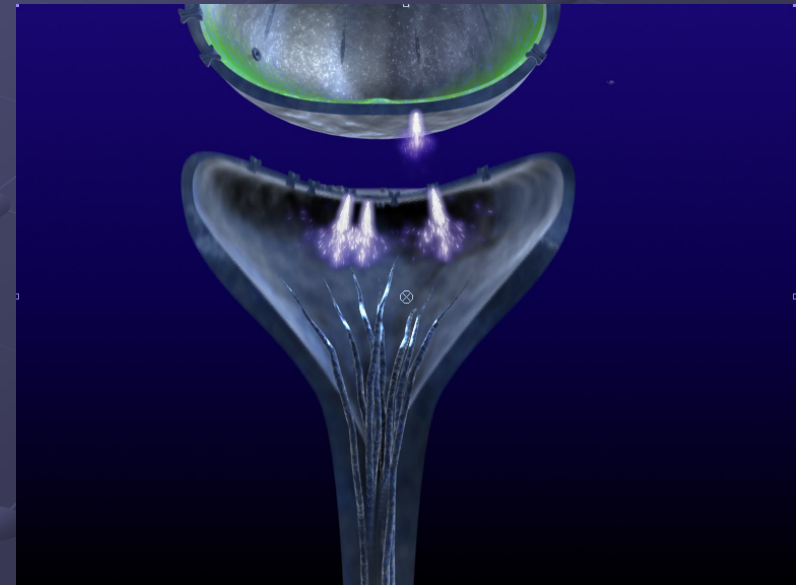
א. דיכוי ע"י גירוים לא מכאיבים (דיכוי סגמנטלי)

ב. דיכוי ע"י גירוים מכאיבים (דיכוי יורד)

סיבים מסוג $A\beta$ המוליכים גירויים לא מכאיבים מפרישים
נוירוטרנסמיטורים אינהיביטורים ע"ג הנורונים
הנוזיספטיבים (**GABA, Glycine**)

התוצאה: היפרפולריזציה ←
דיכוי הולכת כאב

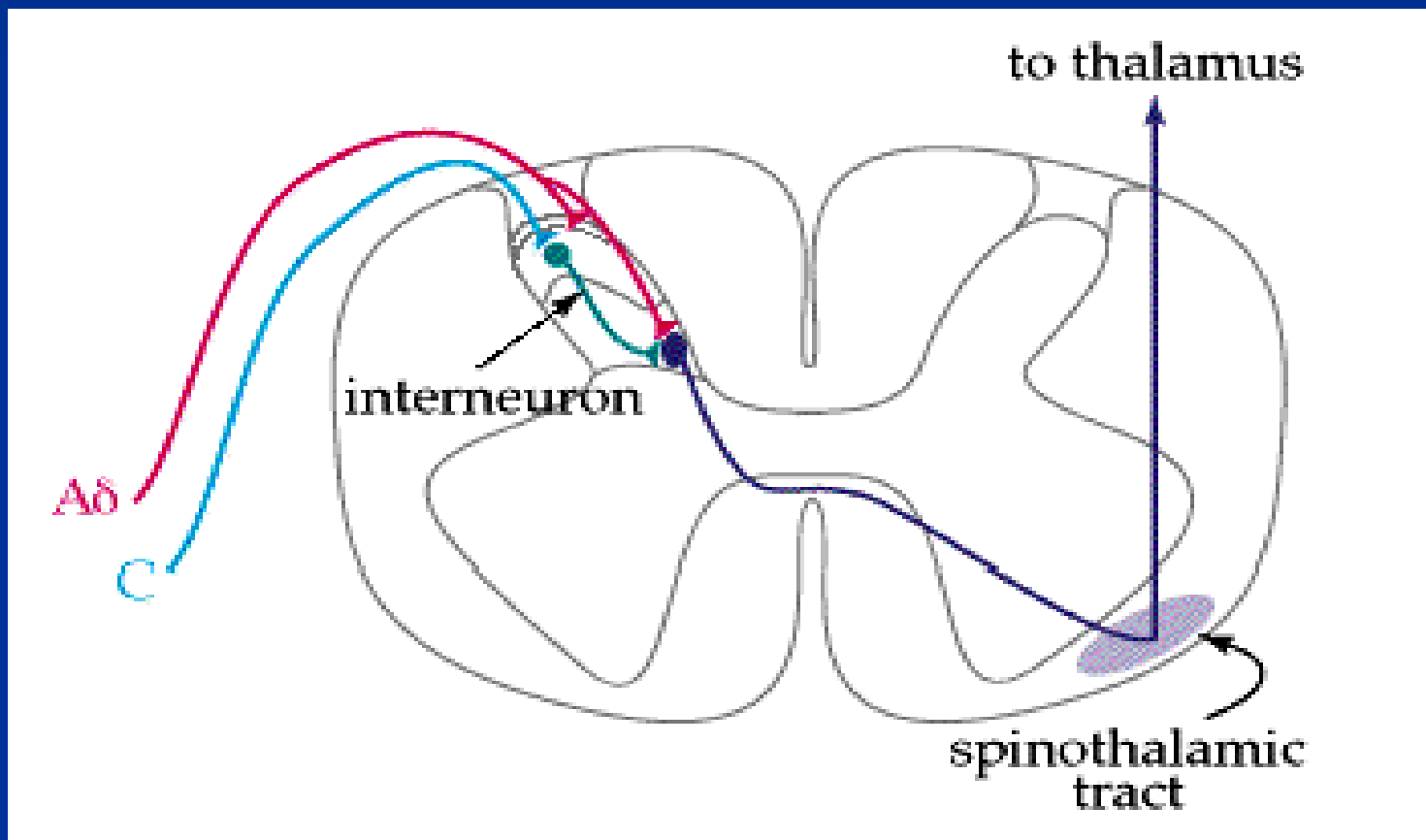

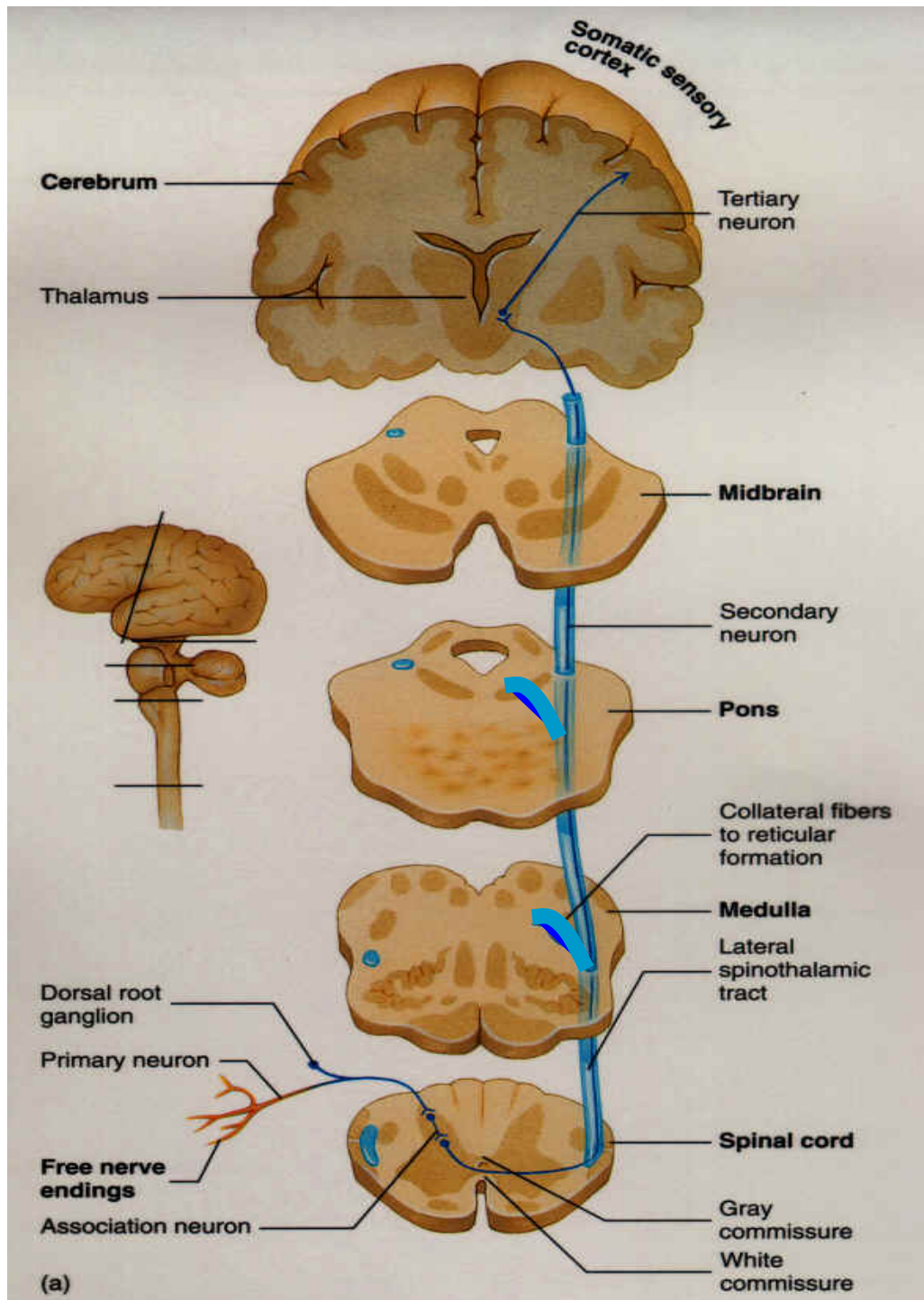
מנגנון דומה: טיפולים פיסיקלים (מסז', TENS, תנועה) ותרופות אנלגטיות מסוג

Gabapentin, muscimol, baclofen

המידע הנוזיספטיבי חוצה לצד הקונטראלטרלי של חוט השדרה ועולה למח דרך המסילות האנטרולטרליות

■ המסילות
הספינותלמיות-

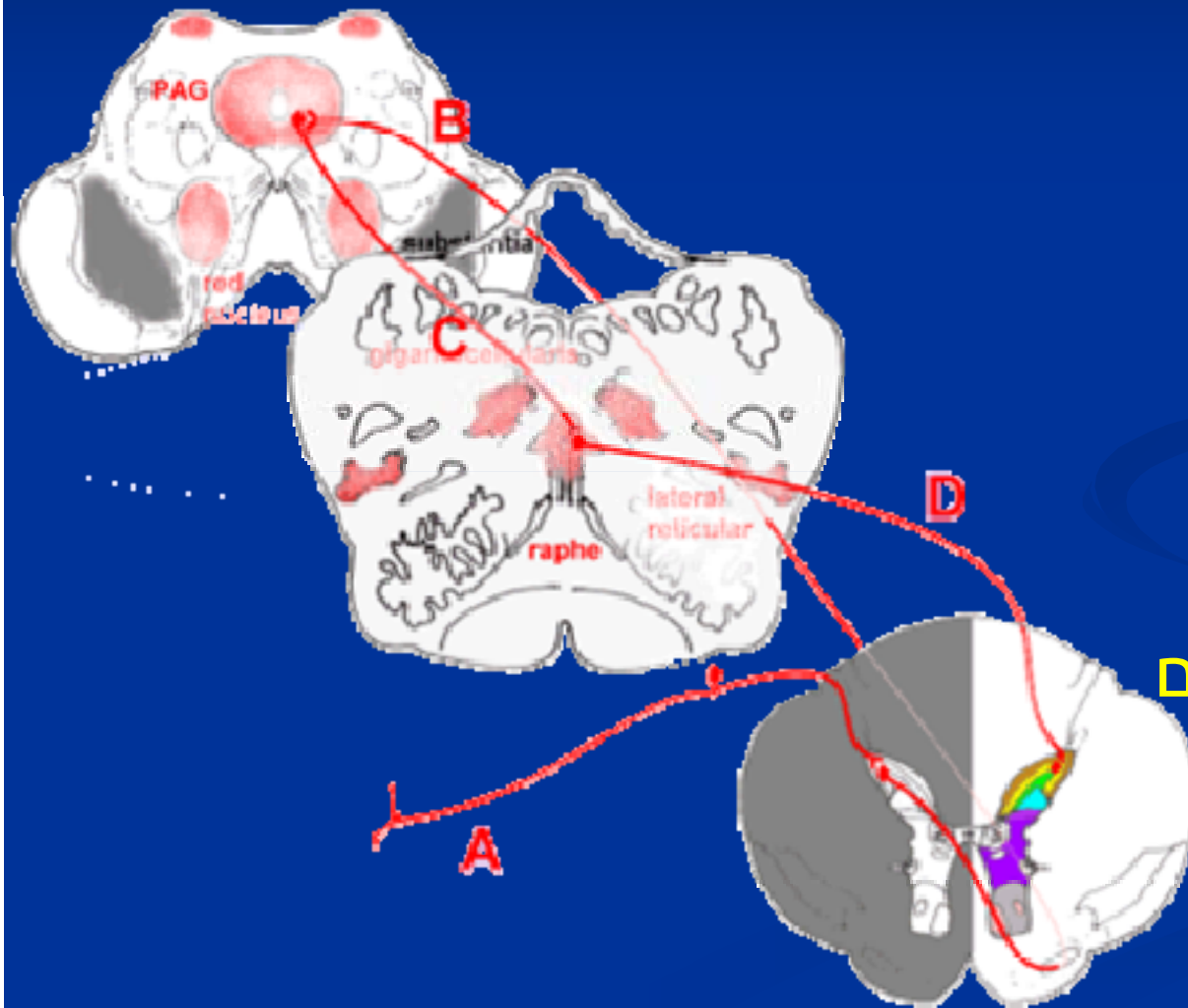
עיבוד כאב

■ המסילות
הספינורטיקולרית
וספינומזנצפאלית-

לגזע המח לשם דיכוי
כאב

מגזע המוח יורדות מסילות לדיכוי כאב

מתבצע ע"י הפרשת נוירוטרנסמיטורים

מנגנון דומה:

אופיאטים, אנטידפרסנטים

נוירוטרנסמיטורים המשתתפים בדיכוי כאב

■ אינהיביטורים (היפרפולריזציה של נוירונים נוזי):

GABA, Glycine, 5-HT, Enkephalin, β -Endorphin

■ אקסיטטורים (דפולריזציה של אינטרנוירונים אינהיבי):

Glutamate, NA, CCK, VIP, DA

מה מפעיל את המרכזים האינהיביטורים בגזע המוח ?

■ כאב

■ סטרס פיזיקאלי

■ סטרס נפשי שלילי

■ סטרס נפשי חיובי

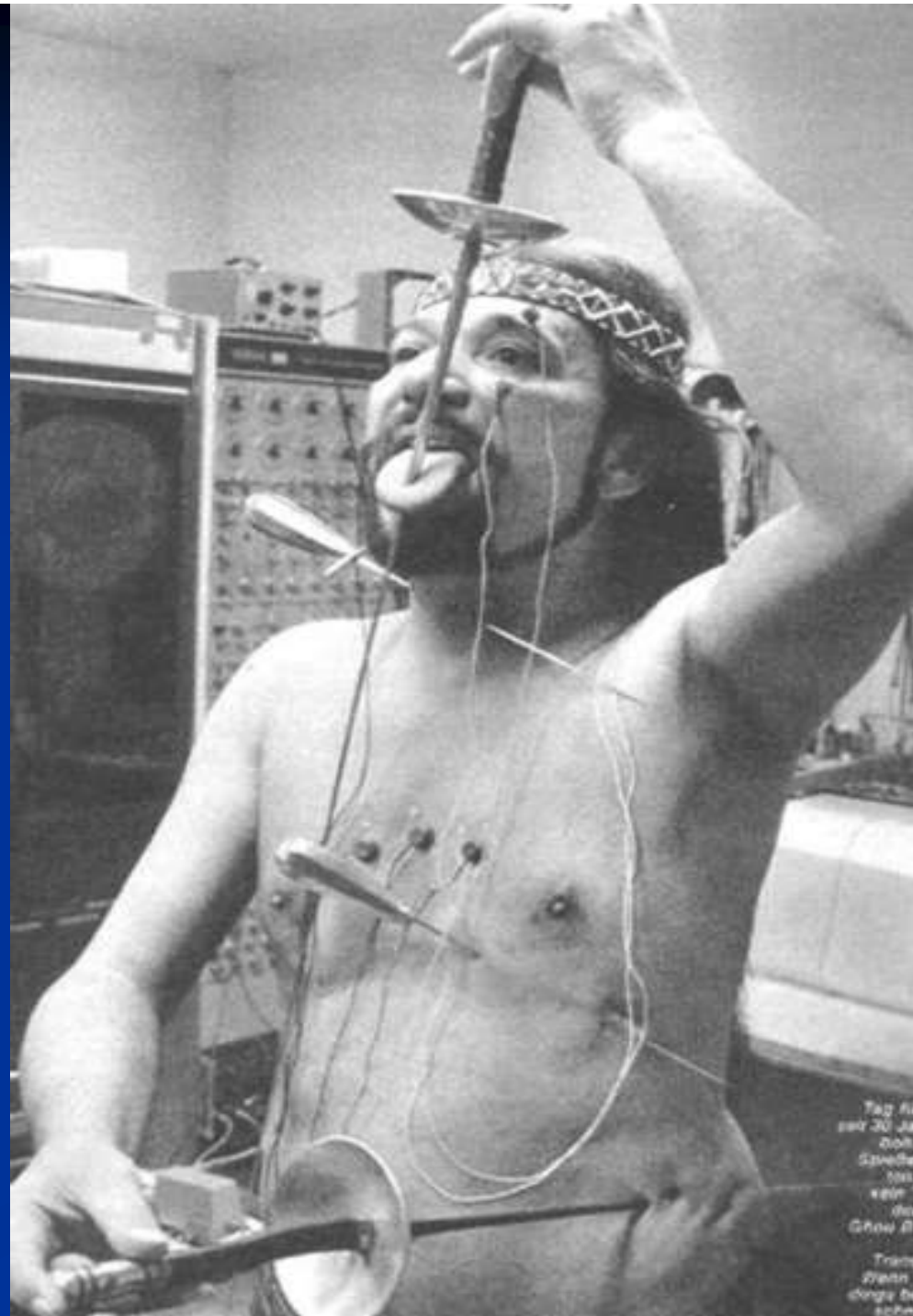
■ תהליכים נוספים (ריכוז, טראנס...)

"Stress induced Analgesia"

Larbig et al., 1982

(3) אפנון

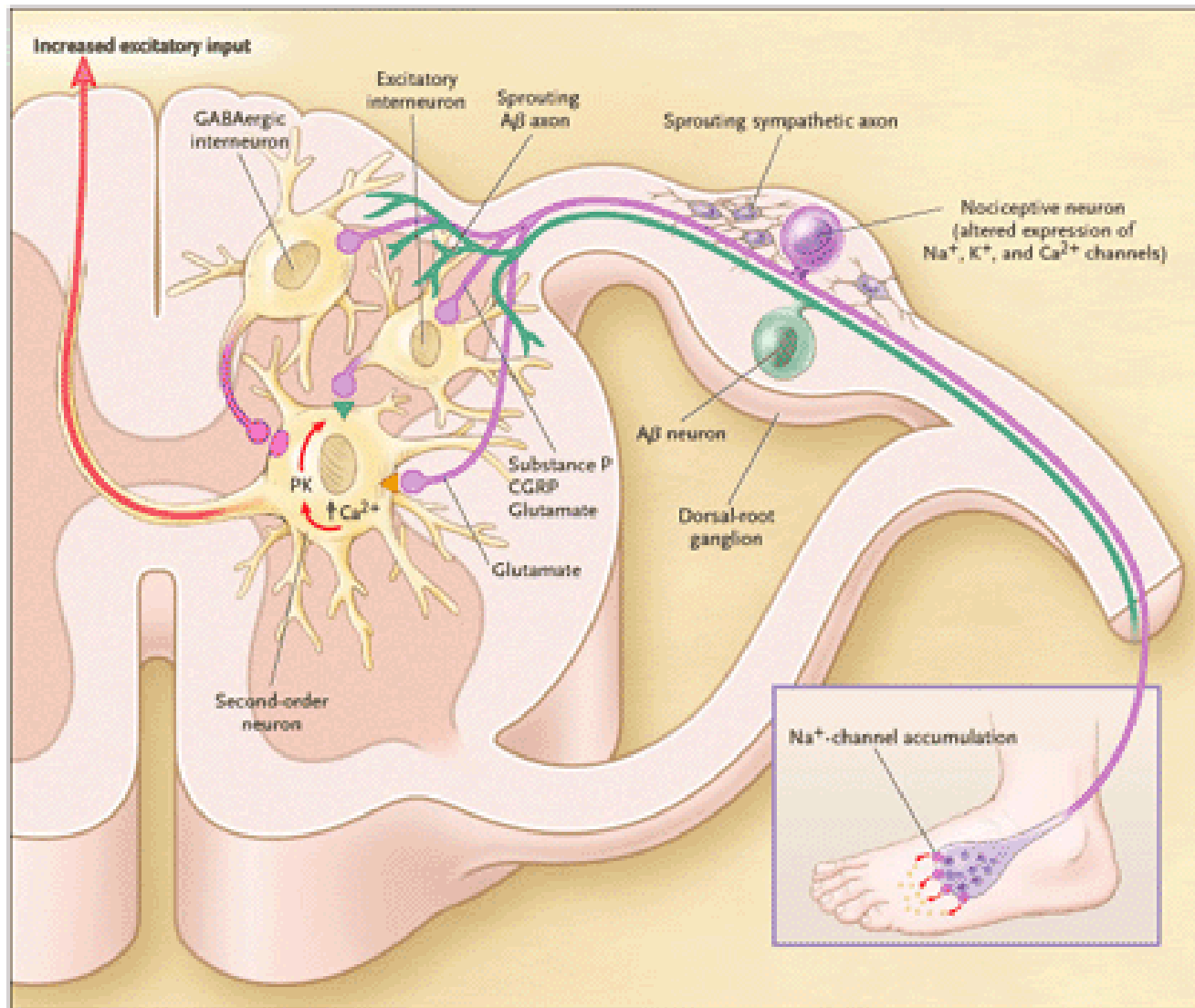
לעיתים, מערכת הכאב משנה את תכונות
הנוירונים בח"ש

באמצעות הפרשה מוגברת של Glu והפעלת רצפטור NMDA

הופכים רגישים יותר מהרגיל ← הצעד הראשון בהפיכת כאב אקוטי
לכרוני

תרופות מסוימות יכולות להפוך שינויים אלה (מורפין)

העברת סיגנל נוזיספטיבי

מע' הכאב- חלק מהמע' הסומטוֹסנסורית

רצפטור Transduction

סיב תחושתי Conduction

חוט שדרה Encoding, processing

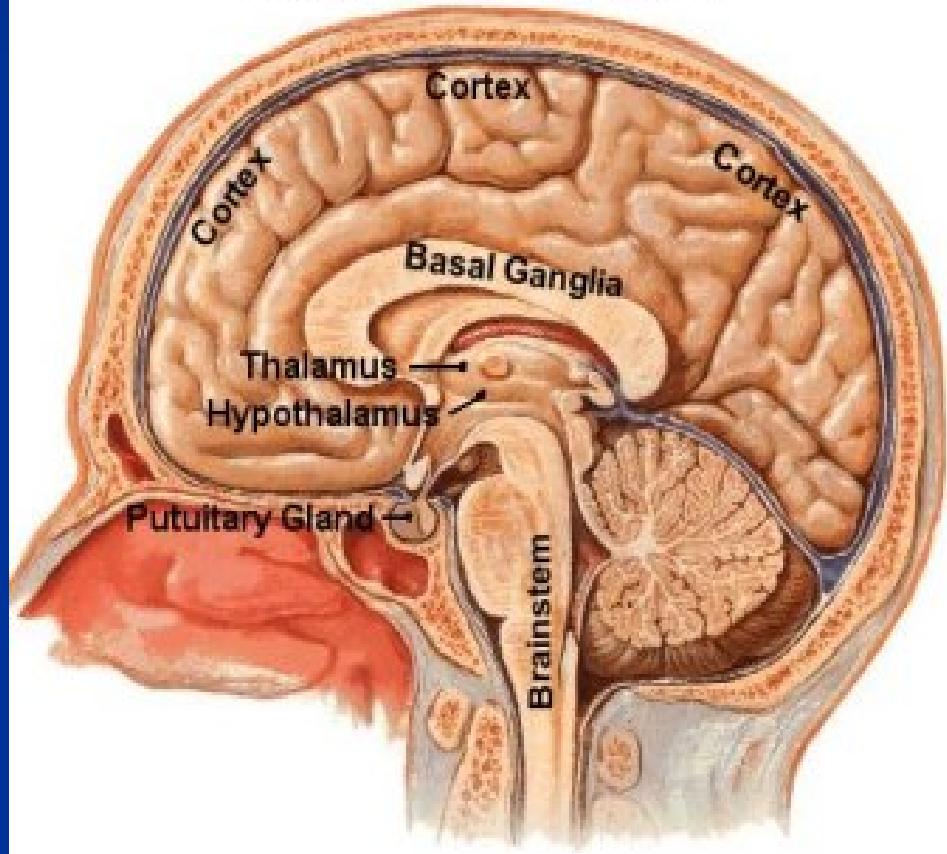
מח
reaction
Encoding, processing, perception,

תחנות עיבוד מוחיות לכאב

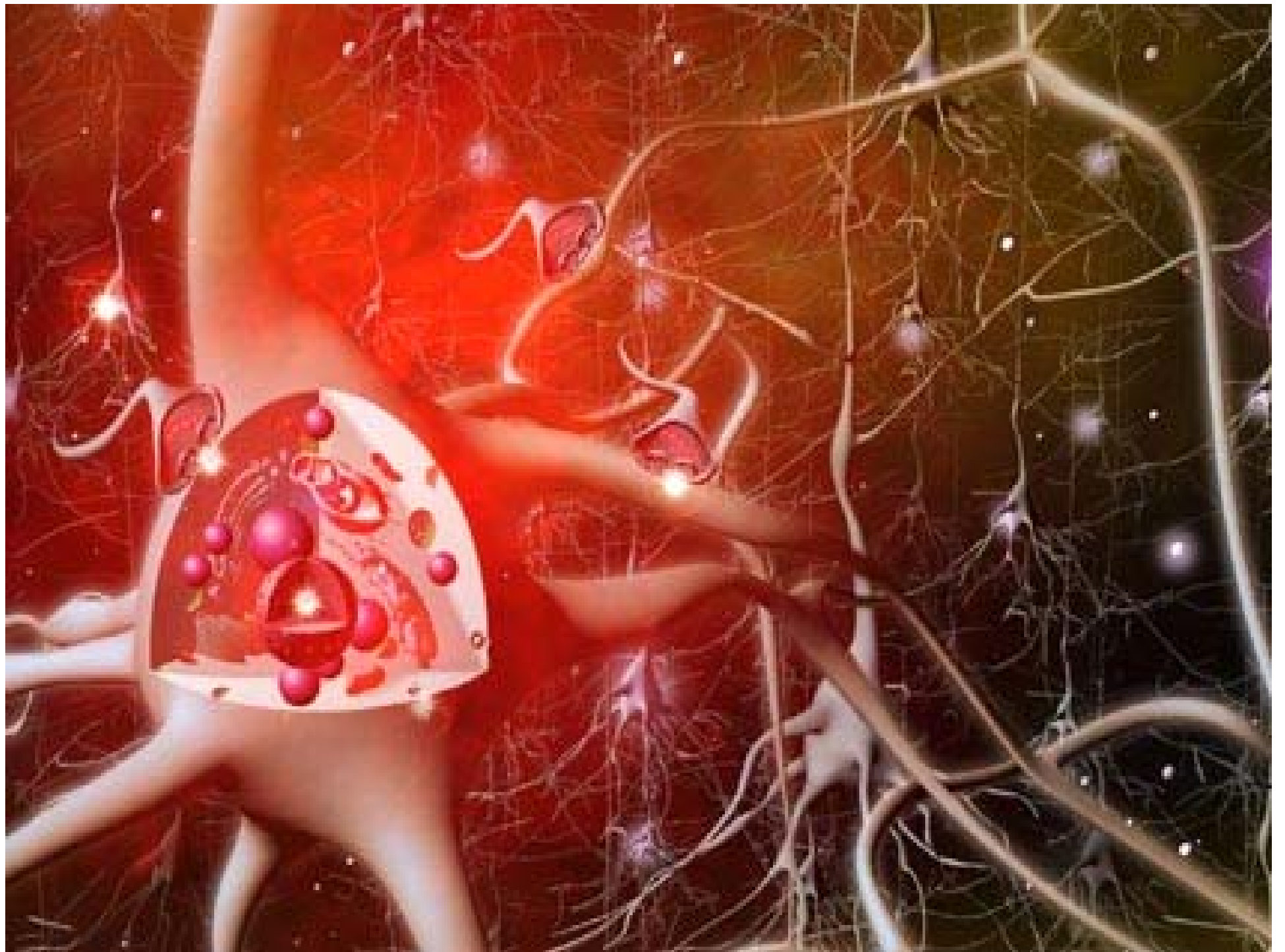
1. Thalamus

Cerebrum - Brain in Situ
Sagittal Section - Medial View

■ עיבוד סנסורי-דיסקרימינטיבי של כאב

■ תחנת מימסר

פגיעה בתלמוס

- אבדן תיפקודים סנסורים דיסקרימינטיביים של כאב
- האם האדם מתחיל עידן "מאושר" של חיים ללא כאב?

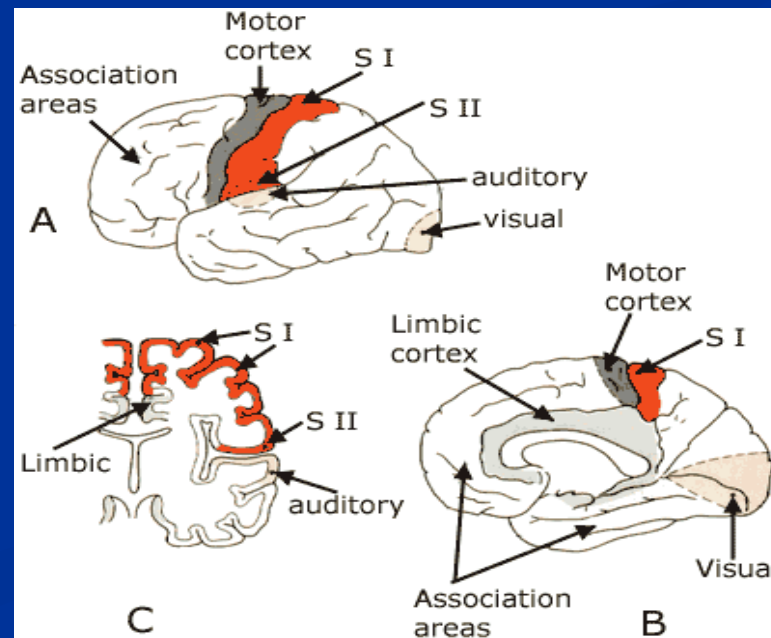
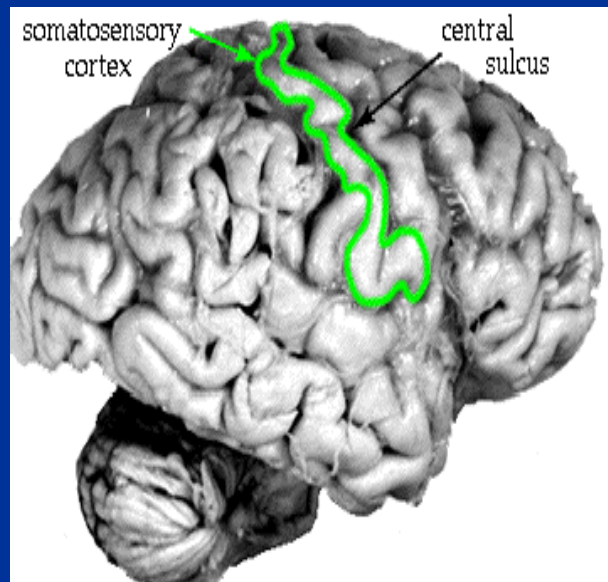

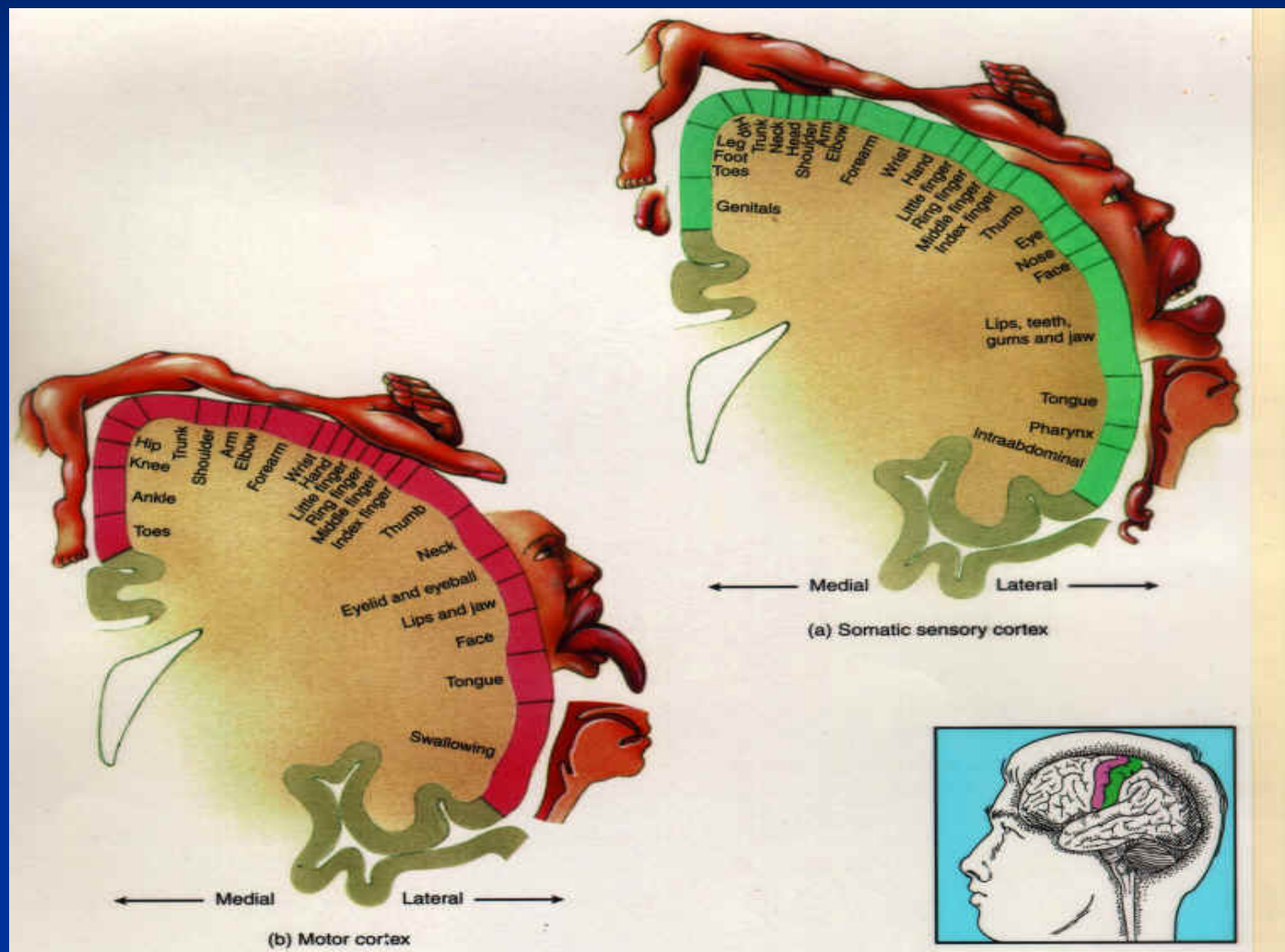
2. Somatosensory cortex

- עיבוד סנסורי דיסקרימינטיבי של כאב

- במיוחד לוקליזציה

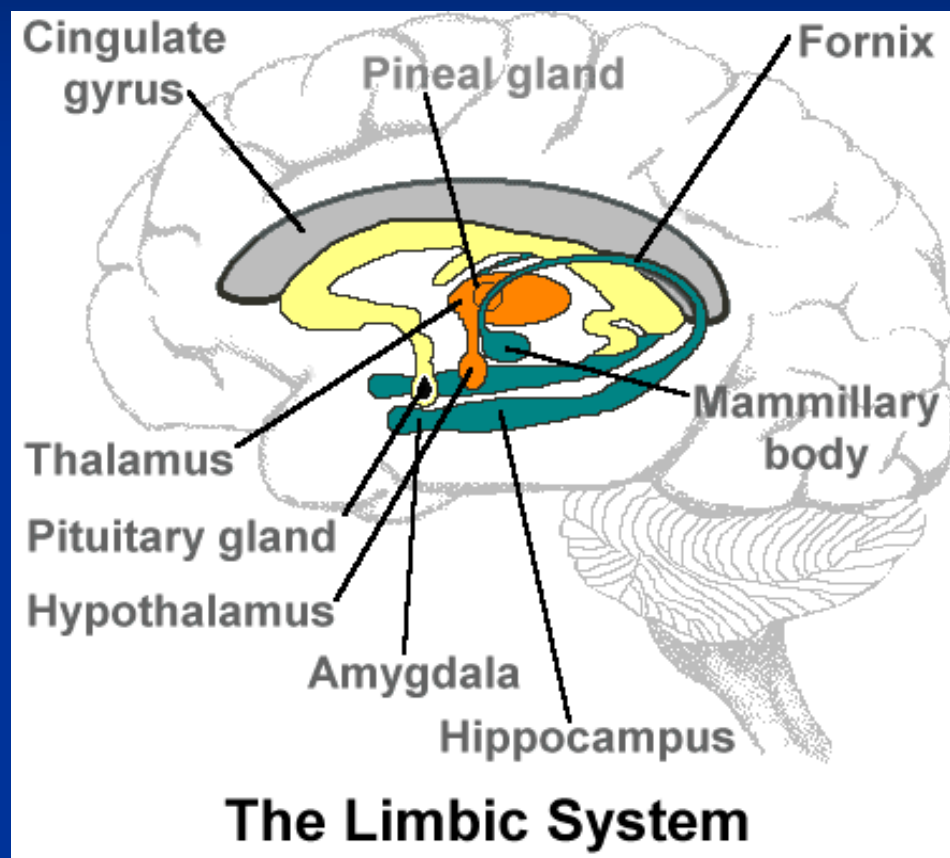
המפה הסומטוטופית במח - לא של כאב

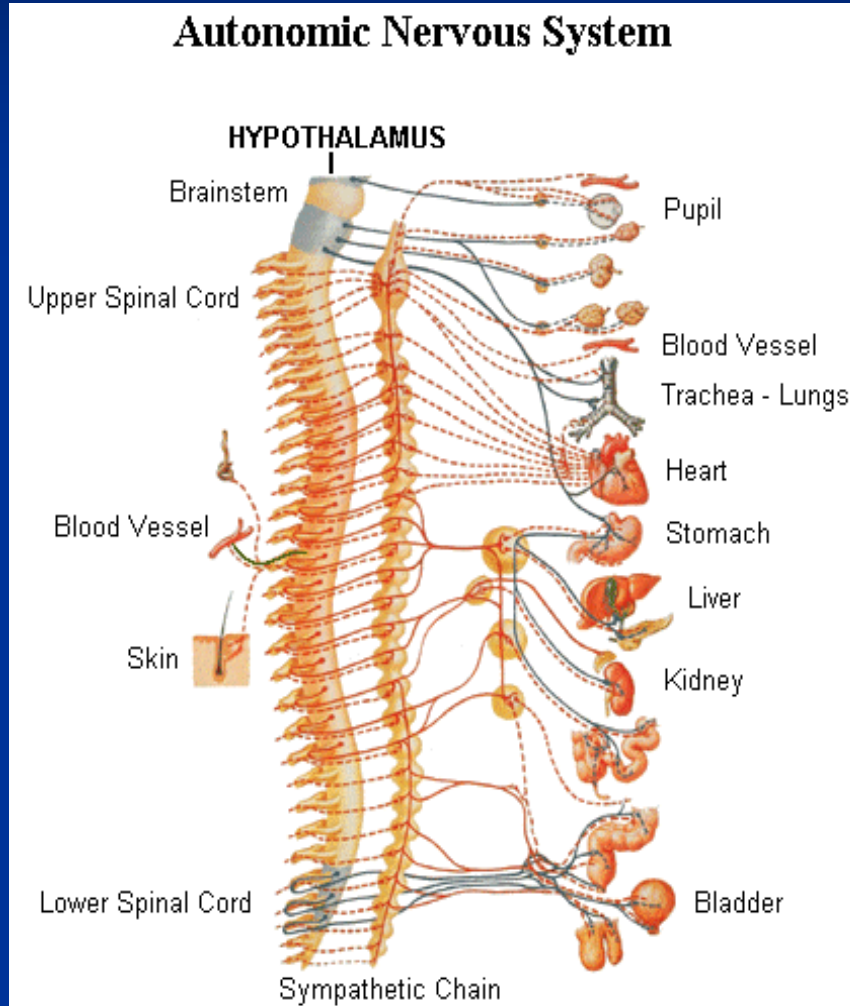
3. Limbic system and Hypothalamus

■ תגובות אוטונומיות
רגולטוריות לכאב

■ אספקטים ריגשיים של
כאב והתנהגותיים
(מצוקה, סבל, חוסר
אונים, דכאון, בכי)

הפעלת ההיפותלמוס ← המע' הסימפטטית

■ רפרטואר התגובות-
דומה לזה של סטרסורים
אחרים

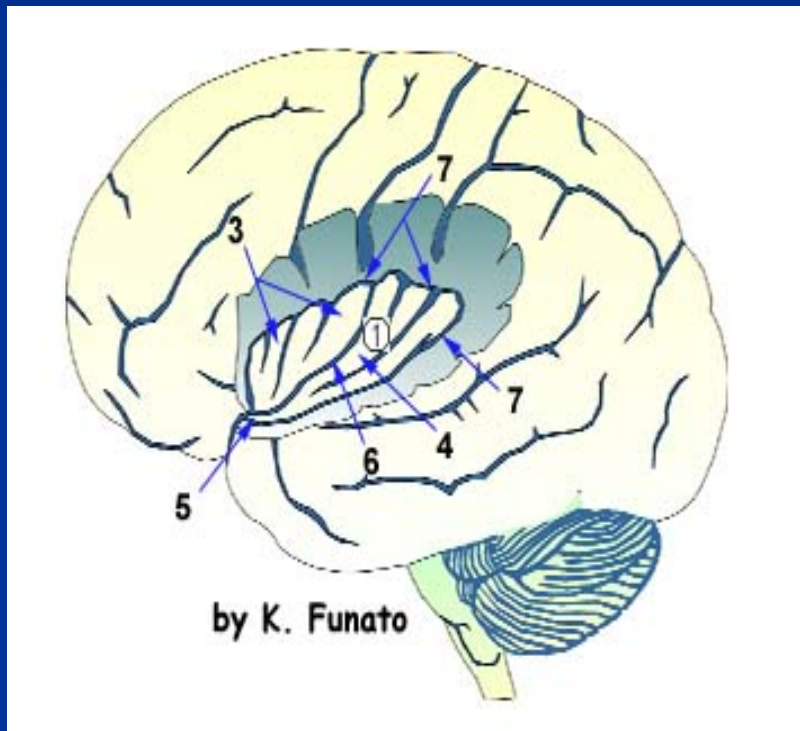
■ הפעלת מערכות רבות
בגוף

תגובות אוטונומיות לכאב אקוטי

- מע' נירואנדוקרינית- קטכולאמינים ↑↑ קורטיזול ↑ (סמנים סימפטטים, חרדה, מתח שרירי מוגבר)
- מע' נשימה- היפרוונטילציה
- מע' קרדיווסקולרית- ל"ד ↑, דופק ↑
- מע' עיכול- שחרור גסטרין (מיצי קיבה) ↑, עיכוב מוטיליות וריקון)

4. Insula, Cingulate cortex, Frontal cortex

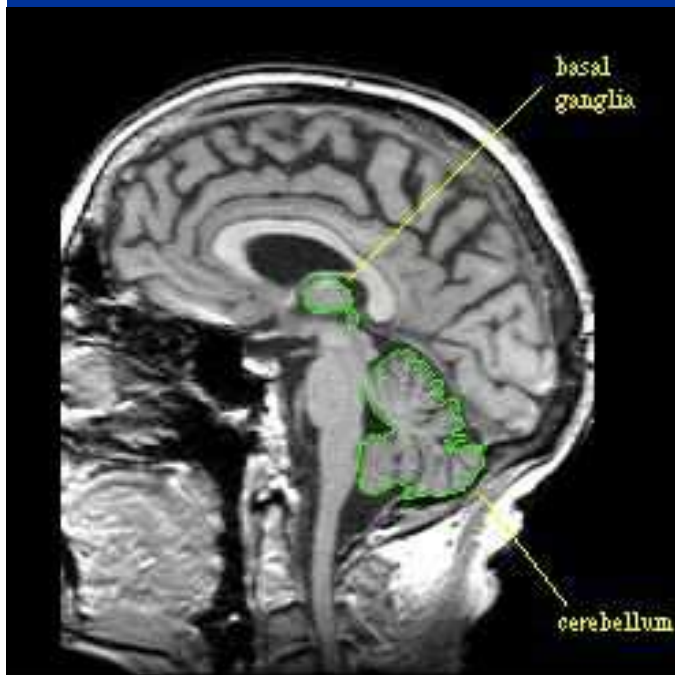

עיבודים קוגניטיביים:

- מחשבות
- אסטרטגיות
- חלוקת קשב
- התנהגות

5. Cerebellum, Motor cortex, Basal ganglia

- רפלקסים מקומיים ולא גלובליים
- פעילות מוטורית מקומית (שפשוף האזור הכאוב)
- פעילות גלובלית (בריחה, מימוש אסטרטגיות)

● בניגוד לכאב אקוטי הנחשב "מאורע", כאב כרוני הינו "מצב"

● לכאב כרוני השלכות מרחיקות לכת על מערכות הגוף

